

### 6.3 Hariduslike erivajadustega lastega töö korraldus

Hariduslike erivajadusi (HEV) märgatakse ja arvestatakse kõikides Eesti waldorfkoolides. Kirjalik kord on hariduslike erivajadustega õpilaste kohta on valmimas Johannese Koolis Rosmal.

Oma kooli õpetajate hinnangul õpib praegu Eesti waldorfkoolides HEV õpilasi järgmiselt<sup>18</sup> (sulgudes on esitatud Inglismaa waldorfkoolide uuringu (2005) andmetel koolide osakaal, kus vastavat erivajadust esineb):

1. Düsgraafia või düsleksia probleemiga 14 last (95% Inglismaa waldorfkoolides);
2. Düspraksiaga<sup>19</sup> õpilasi – 3 (95%), see mõiste oli koolidele pisut võõras;
3. Vaegnägijaid – 2 (71%);
4. Vaegkuuljaid – 2 (81%);
5. Liikumishäirega – 2 (67%);
6. Emotsionaal- või käitumisraskusega – 13 (86%);
7. Hüperaktiivseid või tähelepanu puudulikkusega – 9 (76%);
8. Autismi või aspergeri sündroomiga – 5 (86%);
9. Andekaid – 15 (52%), TWG märgib, et igas klassis 1-2 õpilast;
10. Üldise õpiraskusega – 2;
11. Muu:
  - õpiraskus, mis on tingitud mitmekeelsusest ja düsgraafiast – 1;
  - migreen ja geenihäire – 1;
  - astma – 1, neid õpilasi on kindlasti rohkem, märkis ainult Tallinna Vaba Waldorfkool;
  - segatüüpi kõnehäire – 1;
  - täpsustamata psüühikahäire – 3;
  - muukeelne – 1;

Waldorfkoolide küsitluse alusel esineb sagedamini järgmisi hariduslike erivajadusi: düsgraafia või düsleksia, hüperaktiivsus või tähelepanu puudulikkus ja autism või aspergeri sündroom. Koolides õpib ka küllalt palju andekaid lapsi. Koolides käib kõiki küsimustikus kirjeldatud erivajadustega lapsi. Inglismaa waldorfkoolide uuring tõi esile võrdlemisi sarnase erivajaduste esinemise; enim on koolides düsleksia, düspraksia, emotsionaal- ja käitumisraskusega, vaegkuuljaid ja autismi või aspergeri sündroomiga lapsi.

HEV töös kasutatavatest abinõudest märgiti järgmisi võimalusi (sulgudes on esitatud Inglismaa waldorfkoolide uuringu (2005) andmetel koolide osakaal, kus vastavat meetodit kasutatakse):

- klassisisest toetust rakendavad JKR, TVW, TWG ja VVW (80% Inglismaa waldorfkoolides);
- klassist „väljavõtmist“ ehk individuaaltunde kasutavad JKR, TVW, TWG ja VVW (95%);
- abiõpetajaid kasutavad JKR, AVW, TWG ja VVW (50%);
- spetsialistidena on tööl HEV laste jaoks logopeed JKR-s ja parandusõppe õpetaja TWG-s (20% koolidest on vastav allüksus);
- muude toetavate meetmetena mainib JKR varast sekkumist, tööd lastevanematega, toetavast tööst kokkuvõtete tegemist õpetajate kolleegiumi istungitel ja klassikolleegiumis, eraldi konkreetse lapse vaatlust (seda märgib ka VVW ja TWG).

<sup>18</sup> sisaldab nii ametlikult diagnoositud kui ka koolides hinnatud erivajadusi

<sup>19</sup> düspraksia on võimetus tegevusi algatada, organiseerida ja ellu viia.

JKR märgib veel turvalise sotsiaalse keskkonna loomist ja asendusvanemaks olemist. TVW toob esile koduõpet. Inglismaa waldorfkoolide uuringus toodi erivajadustega lastega töös lisaks esile liikumisspetsialistide kasutamist, ravieürütmiat<sup>20</sup>, kunsti- ja muusikateraapiat, teise võõrkeeke õpetamata jätmist, antroposoofilise kooliarsti abi, kõneteraapiat, lapsevaatlusi ja koolitatud düsleksia spetsialiste.

Hariduslike erivajaduste selgitamist kirjeldas põhjalikumalt Johannese Kool Rosmalt: „Kodu ja kooli vaheline koostöö on tihe. Juba enne lapse kooli tulekut toimub põhjalik vestlus õpetajate (vähemalt kaks õpetajate kolleegiumi liiget) ja lapse vanemate vahel, kus õpetajad tutvuvad lapse elukäigu, kalduvuste, harjumuste ning lapse enesega. Vanemate ülevaatest ning lapsega kohtumisest saab esialgse pildi sellest, millised on antud lapse hariduslikud erivajadused. Kokkuvõtte vestlusest viiakse õpetajate kolleegiumi ning koosolekul tehakse otsus lapse kooli vastuvõtmise kohta. Edasise õppetöö käigus annavad klassi- ja aineõpetajad iganädalaselt ülevaate klassi tööst ja laste arengust. Tagasivaate käigus selgub, millisele lapsele tuleb pöörata individuaalset tähelepanu ning millised on võimalused rakendada tugisüsteeme.“

Õpilaste hariduslike erivajadusi püütakse välja selgitada juba enne nende kooli vastuvõtmist: vestlused lapsevanematega (seda märkisid JKR, TWG, VVW, TVW), arstitõendi ja vaatluse põhjal (TVW, VVW). Erivajadused selguvad tavaliselt algklassides (JKR, TWG). Vajadusel konsulteerivad koolid erialaspetsialistidega (JKR, AVW, TWG, VVW). Inglismaa waldorfkoolide uuring tõi esile erivajaduste selgitamise klassiõpetajate vaatluse tulemusel; enamasti toimub erivajaduste selgitamiseks laste ülevaatus 2. klassis. HEV hindamisprotseduurid sisaldavad Inglismaal järgmisi võimalusi: antroposoofilise arsti vastuvõtule saatmine, spetsiaalsed testid (nt lugemine, arvutusoskus, liikumine, erikäelisus jmt), lapsevaatlus, abiõpetaja vaatlused, lapse suunamine kooli tugiõppespetsialistide juurde, kui koolisisene tugi on ebapiisav, siis eriasutustesse suunamine, vanemate poolt rahastatud hindamine väljaspool kooli.

JKR, TVW ja TWG on oma vastustes märkinud, et HEV laste osakaal on viimastel aastatel tõusnud. JKR märgib lapse kasvukeskkonnast põhjustatud kahjustuste mõjusid (TV/elektrooniliste meelelahutusvahendite ja arvutustehnika liigne kasutamine), TVW tähelepanuhäirete, emotsionaal- ja käitumisraskustega ning TWG hüperaktiivsete, tähelepanupuudulikkusega, aspergeri sündroomiga, andekate ning käitumisraskustega laste osakaalu suurenemist.

---

<sup>20</sup> Eurütmiat on Rudolf Steineri poolt loodud liikumiskunst, mida viljeletakse kunstina (kunstieürütmiat), pedagoogilistel eesmärkidel (koolieürütmiat põhiliselt waldorfkoolides) ja terapeutilistel eesmärkidel (ravieürütmiat). Eurütmiat ühendab kehalise liikumise inimese sisemise (hingelise) liikumisega.